

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja:

Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam velja:

Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za jeden mesec 1 gld.

V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.

Posamne številke po 7 kr.

Naročnino in oznanila (inserate) vsprejema upravnilstvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“, Vodniškove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma ne vsprejemajo.

Vredništvo je v Sementiških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob pol 6 uri popoldne.

Štev. 292.

V Ljubljani, v petek 21. decembra 1894.

Letnik XXII.

Državni zbor.

Dunaj, 20. decembra.

Odgovori na interpelacije.

V začetku današnje seje je vlada odgovorila na tri interpelacije.

Deželnoobrambovski minister je odgovoril na interpelacijo poslanca Šila, da je res, da je v Jičinu dal neki narednik na trgu streljati v tarčo in je bil neki otrok poškodovan. Vojaška oblast je stvar preiskala, krivca kaznovala in tudi preskrbela, da se v bodoče kaj takega več ne prigodi.

Minister Schönborn je pojasnil, da so v Stanislavu zares bili zaprti sedem delavcev zaradi veleizdaje. Šest jih je prišlo pred sodišče in so bili oproščeni. Pri tem se je popolnoma zakonito postopalo in tudi se v ječi z njimi ni tako grdo ravnalo, kakor je trdila „Arbeiterzeitung“.

Poslancu Proskawitzu je odgovoril ravno ta minister, da je vlada pripravljena, izvesti reformo v zakonodaji za blazne.

Nedeljski počitek.

Generalni govornik dr. Scheicher je v svojem govoru koncu generalne debate naglašal, da je pri tem zakonu treba gledati na verske in socialno-politične stvari. Po veri se mora počivati ne le v nedeljo, temveč tudi ob praznikih. Da se na zapovedane praznike ne ozira, je pomanjkljivost zakona. Da se delo pretrga, je največje socialne važnosti. Ljudje niso na svetu, samo da delajo, temveč da tudi zemeljska dobra uživajo. Govornik želi, da se nedeljski počitek začne vsaj o polnoči, in se raztega tudi na pismonoše, uradnike, tobačne trafike in loterijske kolekture.

Generalni govornik Gasser je bolj liberalce

hvalil, nego o stvari govoril. Poročevalec Ebenhoch je z zadovoljstvom konstatoval, da nikdo ni naravnost zakonu ugovarjal.

Pri paragrafu 1. je Scheichert predlagal, da se zakon raztegne tudi na zapovedane praznike, kar je pa zbornica odklonila.

Pri drugem paragrafu predlagal je poslanec Adamek, da naj bi deželni zbori smeli še bolj omejiti čas za delo, kar je tudi zbornica odklonila.

Paragrafi 3 do 6 so se potem nespremenjeni vsprejeli. Pri § 7. se je pa na željo Bykovo in Rottovo sklenil dostavek z ozirom na žide, da se z ozirom na vero lahko dovoli kak drug dan za počitek v Galiciji in Bukovini.

Daljši debata je bila v § 8., kateri določuje da se v trgovini sme delati največ 6 ur ob nedeljah. Zadruga smejo pri političnih oblastvih predlagati še daljše omejenja nedeljskega dela. Ob posamičnih nedeljah, kakor o Božiči, cerkvenih blagoslovljenji itd. se pa sme trgovcem dovoliti daljši čas za prodajanje, tudi se sme na nekaterih krajih, kakor na božjih potih, za vse nedelje, ali pa le za neki čas v letu dovoliti prodajanje do deset ur. Kdaj se začenja nedeljski počitek, to se za trgovine v raznih krajih lahko različno določi. Delavcem se pusti ob nedeljah glede na njih veroizpovedanje, da morejo k službi božji. Kadar se ne sme prodajati, morajo biti zaprta vhodna vrata.

Hajek je predlagal, naj se nedeljski počitek v mestih z nad dvajset tisoč prebivalci začne v nedeljo dopoldne ob 10 in v manjših mestih ob 12. uri pri trgovinah.

Gessmann želi, naj bi se v mestih z nad 20.000 prebivalci začenjal za trgovino počitek ob 12. uri, v manjših mestih naj bi se dovoljevalo k večjemu šesturno prodajanje.

Kyrle pa misli, da je baš na kmetih potrebno v nedeljo dovoliti daljši čas za prodajanje, n. pr. osem ur. V večjih mestih tega ni treba, ker ljudje lahko kupijo, kadar se jim zdi.

Noske je predlagal, da naj se dovoli prodajati v nedeljo pred Božičem deset ur. Generalni govornik proti temu paragrafu, Adamek, je posebno naglašal, da izjema, ki se je pri prejšnjem paragrafu dovolila za Galicijo in Bukovino in pa razni preminjevalni predlogi dokazujejo, da se take stvari ne dajo centralistično vrediti in bi bilo torej umestno, da se prepusté deželnim zborom.

Ko je govoril še generalni govornik Funke za ta paragraf po predloženem načrtu, se je vsprejel z dostavkom Kyrlovim in Noskovim. Drugi preminjevalni predlogi so se odklonili.

Paragrafi 10., 11. in 12. so se hitro rešili nespremenjeni. Pri § 13., ki govori o tem, da se ima delavcem dati čas, da pojdejo k dopoldanski službi božji, ozirajoč se na njih vero, je župnik Weber izrekel bojazen, da izvrševalne naredbe ne bodo dobre, ker vlada ne kaže krščanskega duha. Govornik toži o brezbožnosti in da pred vsem plemstvo ne skrbi, da bi se na njih posestvih počivalo ob nedeljah. Ta paragraf se je potem vsprejel nespremenjen in tako tudi ostali paragrafi. Zakon se je na to vsprejel tudi v tretjem branju.

Potrjenje volitev.

Zbornica poslancev je danes potrdila volitve dr. Rašina, dr. Rotta, dr. viteza Milewskega, dr. Scheicherja in barona Moscona.

Načelnik legitimacijskega odseka grof Črnić je na neko vprašanje pojasnil, da je zaradi Blochove volitve treba še poizvedovanj. Demelovo volitev je pa odsek že potrdil, le poročevalec še ni napravil poročila.

LISTEK

Moje ječe.

Spisal Silvijo Pellico, prevel —a—.

XCI.

Prišel je prvi dan avgusta 1830. l. Bilo je deset let, odkar sem bil izgubil prostost, osem let in pol, odkar sem trpel v težki ječi.

Bila je nedelja. Šli smo, kakor druge praznike v navadnih oddelkih. Gledali smo se z nizkega zidu na pod seboj ležečo ravan in na pokopališče, kjer sta ležala Oroboni in Villa; govorili smo se o miru, kateri bodo tam imele nekdanje naše kosti. Sedli smo se na navadno klop ter čakali, da bi prišle k maši še uboge jetnice, katerim se je brala prej ko nam. Peljali so jih ravno v isto kapelo, v kateri smo bili pri drugi maši mi. Bila je takoj poleg sprehajališča.

Po celi Nemški je navada, da narod mej mašo poje svete pesni v svojem jeziku. Ker so na Avstrijskem pomešani Nemci in Slovani, je na Spielbergu večina kazencev ene ali druge teh dveh narodnostij in pesni se tam pojo en praznik nemske, drugi praznik slovanske. Tako sta tudi vsak praznik dva cerkvena govora in vrstita se oba jezika. Kuj prijetno je nam bilo, poslušati one pesni in orglje, ki so jih spremljale.

Med ženskami jih je bilo nekaj, katerih glas je sezal v srce. Reve! Nekaj jih je bilo zelo mladih. Ljubezen, ljubosumnost in slabi izgledi bili so jih tirali v zločin! Še sedaj slišim v duhu njihovo petje: sveto! sveto! sveto! Še se mi je utrnila solza, ko sem jih slišal tedaj.

Ob desetih so ženske odsle in potem smo šli mi k maši. Videl sem še enkrat one tovariše v nesreči, ki so bili pri maši na koru, od kojega nas je ločila samo mreža, vse blede, shujšane, komaj noseče svoje železje.

Po maši vrnilo smo se v svoje brloge. Četrte ure pozneje prinesli so nama kosilo. Pripravila sva mizo, to je položila sva na njo deščico in segla po lesenih svojih žlicah, kar vstopi gospod Wegrath, oskrbnikov namestnik.

„Žal mi je“, dejal je, „da Vaju motim pri kosilu, a izvolite iti z mano; gospod policijski vodja je tu.“

Ker je ta navadno le prihajal naju nadlegovat bodisi da je pregledoval ali zasliševal, sva sva kaj slabe volje za dobrim gospodom v zasliševalno sobo.

Tam sva dobila policijskega vodjo in oskrbnika; prvi se nama je priklonil, bolj uljudno, ko po navadi.

Vzel je v roko list, rekel s pretrganimi besedami, morda boječ se, da bi ne bila midva preveč presenečena, ako bi jih izgovarjal gladko.

„Gospoda . . . veseli me . . . čast mi je . . . naznaniti Vama . . . da je njegova cesarost dovolila se . . . eno milost . . .“

In opotavljal se je izreči, kaka milost da je. Mislila sva, da se nama je na kak način olajsala kazen, da se bova oprostila dolgega časa brez delavnosti, da bova smela imeti kako knjigo več, ali da bova dobivala menj gnjusno hrano.

„Me li ne razumeta? dejal je.“

„Ne, gospod! Bodite tako dobri in razložite nama, kaka da je ta milost.“

„Prostost Vama in še nekemu tretjemu, katerega bosta kmalu lahko objemala.“

Mislil bi kedo, da je moralo to naznanilo v naju povzročiti silno veselje. Najine misli obrnile so se takoj k sorodnikom, o kojih vže tako dolgo nisva vedela ničesar in dvom, jih bova li še kedaj našla na svetu, nama se je bil tako vrnil, da je uničil veselje, ki bi je povzročiti bilo moglo naznanilo prostosti.

„Vidva molčita?“, dejal je policijski vodja. „Pričakoval sem, da bota poskakovala od radosti.“

„Prosim Vas, gospod, danaznanite cesarju“ najino hvaležnost; a, ako ne zveva ničesar o svojih rodbinah, nama ni mogoče, ne bati se, da nimava sebi najdražjih oseb. Ta negotovost naju tare tudi v trenutku, ki bi nama imel biti v največje veselje. Dal je na to Maroncelliju pismo, ki ga je potolažilo. Meni je rekel, da ni nobenega od moje

Interpelacije.

Pernerstorfer je vprašal, ako vlada hoče odrediti, da bodo le oblastvene osebe smele pregledovati bolniške blaginje.

Dr. Gressmann hoče vedeti, kako se je pri vojaki delalo s topničarjem Alojzijem Meyerjem, ki se je te dni obesil.

Gressmann in tovariši so stavili še neko interpelacijo zastran izterjanja vžitnarino od vina, ki se je našlo pri gostilničarjih, ko so se predkrajci združili z Dunajem.

Nujni predlog.

Koncem današnje seje so Lueger in tovariši stavili nujni predlog, da se vladi izreče nezaupnica zaradi nastavljenja oziroma nenavadno hitrega povišanja viteza Dunajevskega in Ignacija Rosnerja v politični službi.

Ministerski predsednik je izjavil, da vlada nima ničesa proti nujnosti, presi pa, da se predlog v meritorični razpravi zavrne. Zbornica je na to sklenila nujnost.

Lueger je na to utemeljil svoj predlog. Minister notranjih stvari je obširno pojasnil imenovanje oziroma povišanje omenjenih uradnikov ki ni v nobeni zvezi z njiju sorodstvom z jednim članom vlade.

Zbornica je na to predlog odklonila. Predsednik je na to poslancem vošil vesele praznike in srečno novo leto. Kdaj bode prihodnja seja, naznanil bode pismeno.

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. decembra.

Cerkvenopolitični zakoni so sankcionirani dne 8. t. m., kar ni brez pomena. Te dni so se proglasili. Vladni listi pa pišejo, da zakoni z dnem njih razglasitve postanejo nekoliko obvezni za državljane, če tudi še le pozneje stopijo v veljavo. Kakor se razglasijo, je kaznjivo vsako hujskanje proti njim. S tem je dovolj povedano. Liberalna vlada misli vsacega poklicati pred sodišče, kdor bi kritikal nove cerkvenopolitične zakone. S tem se misli ovirati vsaka agitacija za njih odpravo. Kako brezozirno bodo sodišča postopala, si lahko predstavljamo, ako pomislimo, kako brezozirno se postopa proti Rumunom in Slovakom, ki so takoj obsojeni, ako se le upajo ziniti kaj o krivici, ki se jim godi. Da se ogerski vladi zdi potrebno pretiti s sodiščem, pač kaže, da liberalci slutijo, da se vse utegne podreti, kar so zgradili.

Wekerle je že dal svojo ostavko. Nekateri konservativni listi se nadejajo, da se na Ogorskem sedaj temeljito vse na bolje obrne. S polovičarstvom ni nič pomagano, treba je zopet spraviti politiko na zdrava pota, s katere jo je spravil Wekerle. Mi kake posebne premembe ne pričakujemo, in tudi se motijo tisti, ki Wekerla dolže, da je politiko zavezil na napačna pota. Wekerlova politika je le naravna posledica politike prejšnjih vlad. Če se hočejo zboljšati razmere, moralo bi se premeniti vse, kar se je sto-

rodbine; vsled tega sem se bal še mnogo bolj, da se jej je pripetila kaka nesreča.

»Poja«, nadaljeval je, »v svojo sobo; kmalu Vama pošljem še onega tretjega, ki je tudi pomiloščen.

Šla sva in težko pričakovala onega tretjega. Hotela bi bila, da bi bili vsi in vendar jih ni moglo biti več nego jeden. Da bi bil ubogi starec Munari! da bi bil ta! da bi bil oni drugi! Ni ga bilo, katerega bi ne bila želela.

Nazadnje se odpró duri in videla sva, da je ta tovariš Andrej Tonelli iz Brešije.

Objeli smo se. Kositi nisva mogla več.

Pogovarjali smo se do večera, obžalovaje prijatelje, ki so še ostali tam.

V mraku povrnil se je policijski vodja izpeljat nas iz prokletega onega bivališča. Naša srca so ihtela, ko smo potem šli mimo ječ tolicih prijateljev in jih nismo mogli vzeti seboj. Bog ve, koliko časa bodo se hirali tu! Bog vé, koliko izmed njih bo moralo tukaj izhirati!

Vsacemu izmed nas deli so čez ramo vojaški plašč in kučmo na glavo in taki — v jetniški obleki, a ne vkljeni — šli smo z žalostnega hriba, peljali so nas v mesto, v policijske ječe.

Mesec je kaj lepo sijal. Ceste, hiše, ljudje, koje smo srečali, vse se mi je zdelo tako prijetno in tako čudno po tolikih letih, v katerih nisem gledal tacega prizora!

(Dalje sledi.)

rilo s tistega časa, kar se je vpeljal dualizem. Nekateri plemenitaši bi bili morda zadovoljni, da se le odpravi Wekerle, ki je jim preveč demokratičen, toda katoliški cerkvi bi pa s tem ne bila še nič pomagane.

Kriza na Ogorskem. Ministerski predsednik ogerski, Wekerle, je odšel na Dunaj, da dá svojo ostavko. Jasno je postalo, da nima več zaupanja krone sedanja vlada. Wekerle bi rad videl, da bi krona kako pritiskala na gospodsko zbornico, da odobri še nerešeni cerkvenopolitični predlogi, a na Dunaju pa o tem nečejo ničesa slišati. Osoda Wekerlova se bode v kratkem odločila. Kriza se bode pa najbrž vlekla še čez praznike. V začetku januarja pride cesar v Budimpešto in tedaj se bodo začela pogajanja o sestavi nove vlade. Vzame se najbrž zopet iz liberalne stranke, ker katol. stranka še ni stopila v življenje. Nova liberalna vlada pa najbrž pride v kratkem v ravno take zadrege, v kakršnih je sedanja.

Italijanska zbornica se baje razpusti v januarju in nove volitve bodo pa v marcu ali aprilu. Vlada se nadeja, da se do tedaj duhovi pomirijo. Zaradi Giolittijevih papirjev je nastala prava zmešnjava. V Rimu se je v tej stvari že vložilo 45 tožb. Od vspeha teh tožb je baje odvisen obstanek sedanje vlade. Generalni ravnatelj neapoljske banke Martuocelli toči Giolittija, zaradi goljufije in ponarejevanja pisem. Tožnik trdi, da je Giolitti njegova zaupna poročila o rimski banki na neki poseben način izbral in sestavil, da so dobila povsem drugačen pomen.

Bismarkova osemdesetletnica. Mej vseučilišči nemške države vrše se pogajanja, da bi skupno častitali knezu Bismarku k osemdesetletnici njegovi, katero bode slavil v mesecu aprilu prihodnjega leta.

Armensko vprašanje. Tudi francoski in ruski konzul v Erzerumu se udeležita preiskave o razmerah v Armeniji. Ameriškega zastopnika pa ne bode, ker so se nekaj sprli. Ameriški zastopnik bi bil imel popolnoma samostojno postopati, ne brigajoč se za turško komisijo, to pa ni ugajalo turški vladi in je sultan zatorej povabilo preklical. V Carigradu se boje, da bi ameriški zastopnik za hrbtnom turški komisiji utegnil razkriti za Turčijo kaj nepopolne stvari. Komisija bode pa težko resnico izvedla, naj so tudi nekateri inozemski konzuli zraven. Ljudje ne bodo hoteli resnice povedati, bojé se, da bi jih potem ne zaprli. Najbrž vse preiskavanje ne bode imelo nobenega vspeha. Stvar bode zopet zapala, dokler se ne pripeté kaki novi izgredi.

Cerkveni letopis.

Poskus zjedinenja iztočne cerkve z zapadno.

VII.

(Konec apostolskega pisma.)

III. Ako imajo latinski redovniki, ki se v orijentu pečajo s podukom mladine, v kakem zavodu večje število gojencev iztočnega obreda, morajo v sporazumu s patrijarhom v prid gojencem vzdrževati duhovnika istega obreda, da jim daruje sv. mašo, deli sv. obhajilo, da jih podučuje v krščanskem nauku v domačem jeziku in razlaga obrede; ali vsaj ob nedeljah in zapovedanih praznikih morajo najeti takega duhovnika, da opravi potrebno službo.

IV. Iste določbe veljajo tudi za ženske verske družbe, ki v samostanih in šolah vzgajajo deklice. Ko bi bila potrebna kaka prememba, ne sme se izvršiti, dokler ne pritrdi patrijarh in ne dovoli apostolski stol.

V. Novi kolegiji za mladino ali samostani latinskega obreda se smejo v prihodnje ustanavljati le z dovoljenjem apostolskega Stola.

VI. Ne latinski, ne orijentalški duhovniki ne smejo niti v svojih niti v cerkvah družega obreda, brez pooblastila komurkoli dati odveze v slučajih, ki so pridržani dotičnemu škofu; v tem oziru prekličemo vse privilegije.

VII. Orijentalci, ki so pristopili k latinskemu obredu, smejo v dogovoru z apostolskim Stolum prestopiti k svojemu prejšnjemu obredu.

VIII. Žena latinskega obreda, ki je vzela v zakon moža iztočnega obreda, kakor tudi žena iztočnega obreda, ki je vzela moža latinskega obreda, more za časa zakona prestopiti k obredu svojega moža; po ločitvi zakona pa sme zopet pristopiti k svojemu obredu.

IX. Vsak orijentalec, ki biva izvan patrijarhovega okrožja, je v oskrbi duhovnikov latinskega obreda, toda pridrži si svoj obred, tako da pride zopet pod sodno oblast svojega patrijarha, kadarkoli se vrne v njegovo okrožje ali teritorij.

X. Noben red ali verski zavod latinskega obreda, bodi moški ali ženski, ne sme sprejeti mej svoje člane orijentalca, ki ni prej prinesel spričevala od svojega škofa.

XI. Ako se nezjedinjena občina, družina ali oseba vrne h katoliški jedinstvi, in sicer z izrecno željo, da hoče pristopiti k latinskemu obredu, naj ostane pri tem obredu, toda na prosto voljo jej je dano, da se pozneje povrne k svojemu obredu. Če pa ne izreče take želje ali zahteve, in oskrbujejo tako občino, družino ali osebo duhovniki latinskega obreda, ker manjka duhovnikov iztočnega obreda, mora se vrniti k svojemu obredu, kakor hitro dobi duhovnika iztočnega obreda.

XII. V zakonskih in drugih cerkvenih zadevah, v katerih se apeluje na apostolski Stol, naj ne razsoja apostolski delegat, razun če to apostolski Stol izrecno zaukaže, temveč kongregacija propagande.

XIII. Grško-melitskemu patrijarhu dovolimo iurisdikcijo nad vsemi verniki tega obreda, ki bivajo v turškem carstvu. Poleg teh posebnih določil pa je še Naša posebna skrb, da bi v orijentu v primernih krajih ustanovili semenišča, kolegije in vsakovrstne zavode, v katerih bi se vzgajali edino le mladi ljudje v svojem domačem obredu, da bi delili dušno pomoč svojim sorojakom. Sklenili smo, da pričnemo to za vero prepotrebno podjetje ter je pospešujemo z bogatimi sredstvi, v zaupanju na katoliško radodarnost. Da morejo domači duhovniki vspešneje delovati med svojimi rojaki, to smo naglašali v lanski okrožnici glede novih semenišč v Vzhodni Indiji. Ako bodemo tako preskrbeli za vzgojo duhovske mladine, bodo gotovo bogoslovski in svetopisemski nauki pri orijentalcih v večji časti, razvila in razcvela se bode znanost starih jezikov in tudi drugih; zaklad učenosti in vednosti, na katerih so tako bogati njihovi cerkveni očetje in pisatelji, se bode v občni blagor zopet razširjal in konečni zaželeni vspeh bode, da bodo vsled odlične izomike in vzglednega življenja katoliške duhovščine ločeni bratje iskreneje želeli vrniti se v naročje matere-cerkve. Če duhovniki svoje mišljenje, nauke in delovanje združijo s pravo bratovsko ljubeznijo, gotovo z Božjo pomočjo hitreje pride oni presrečni dan, ko se snidejo „vsi v edinosti vere in spoznanja Sinu Božjega“ in se tako po Njem popolnoma „sklene vse telo ter po medsebojni pomoči poleg vsakemu udu odmerjenega opravila telo raste in se utrjuje v ljubezni“. (Ef. 4, 13., 16.) Le ona cerkev se sme ponašati, da je prava Kristusova cerkev, v kateri sta tesno zvezana „eno telo in en duh“. (Ib. 4.)

Prav nič ne dvomimo, da bi č. bratje, katoliški patrijarhi, nadškofje in škofje iztočnih obredov vsled znane udanosti do apostolskega Stola in nas vsled skrbnosti za svoje cerkve ne sprejeli vseh naših določb v celoti in posebe z vsem spoštovanjem in pokornostjo ter se ne trudili, da se tudi izvrše. Sadovi pa, katere z vso pravico pričakujemo, bodo se množili po trudoljubivosti onih, ki na vzhodu zastopajo našo osebo. Zato vsem apostolskim delegatom prav resno priporočamo, da spoštujejo od prednikov izvršene naprave onih narodov, z vso dvorljivostjo varujejo veljavo in oblast patrijarhov ter uradno ž njimi občujoč posnemajo svet apostolov: „S spoštovanjem si pridite med seboj naproti“. Nasproti škofom, duhovščini in ljudstvu naj so postrežljivi in naklonjeni, navdaje naj jih oni duh, ki je vodil svetega apostola Janeza, ko je razodenje poklonil sedmerim cerkvam, ki so v Aziji, rekoč: „Milost in mir vam bodi od njega, kateri je, kateri je bil in kateri pride“. (Raz. 1, 4.) Sploh naj tako postopajo, da bodo v resnici vredni poslanci in posredovalci svete edinosti med iztočnimi in rimsko cerkvijo, ki je središče ednosti in ljubezni. Tako naj vsled naših opominov in ukazov mislijo in delujejo vsi latinski duhovniki, ki v tamošnjih krajih izvršujejo lepa dela v zveličanje duš.

Hočemo in ukazemo, da vse, kar smo v tem pisanju določili in ukazali, izvršujejo vsi, katerih se tiče in da tega iz nobenega vzroka ali privilegije ne grajajo, popravljajo ali prestopajo, marveč da ostane v polni veljavi tako, da mu ne morejo nasprotovati ne apostolske naredbe na vesolnih ali provincijalnih zborih izdane, ne druga pravila ali novosti ali zastarele pravice tudi od apostolskega sedeža potrjene. Vse temu pismu nasprotne postavbe, prava,

navode in privilegije razveljavimo tako, kakor bi jih vsako po imenu navedli in v kolikor temu pismu nasprotujejo, razveljavili.

Hočemo, da vsak odtis tega pisma, kateri je od vikarja podpisan in s pečatom kakega cerkvenega dostojanstva potrjen, ima tako veljavo, kakor to pričujoče pismo, kjer se pokaže.

Dano v Rimu pri sv. Petru leta 1894, dné 27. novembra. (Dalje sledi.)

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

Troški za uporabo materiala, za ohranitev naprave v dobrem stanju in za obnovitev naprave proračunjeni so po ključu, po kakeršnem računajo drugod.

Letni troški za poprave so proračunjeni na 2900 gld. Čisto gotovo pa smemo upati, da bodo prva leta dosti nižji. Jedno ali dve leti mora itak za vso napravo jamčiti podjetnik, kateremu se vsa zgradba izroči; takrat torej taci troškov ne bode. Pozneje se pa tudi ta svota ne bode prekoračila, če se pomisli, da se poleg tega nabaja še drug zaklad za vse, kar je treba z nova narediti. V zaklad za obnovitev posameznih delov naprave bi bilo po predloženem proračunu plačevati 6500 gld. Ako se denar obrestuje po 4 odstotke in se obresti njegove zopet obrestujejo, dobimo v desetih letih glavnic 78 000 gld., s katero lahko kupimo na novo vse parne kotle in parne stroje, ako bi postali do tega časa absolutno nerabljeni. Mogoče je, da bode treba čez 10 let jeden parni kotel ali dva, jeden dinamo-električen stroj ali kaj drugega kupiti, pa malo verjetno je, da bi vse to stalo vkupe 78.000 gld. Za obrestovanje glavnice računa odsek $4\frac{1}{2}$ odstotkov, ker se za gotovo nadeja, da pod temi pogoji dobi posojilo. Za amortizacijo glavnice je vzeti v poštven jeden odstotek, kar se pravi, da bi bila glavnica v 42 letih popolnoma poplačana. Ako se izpolnijo pogoji, na katere se naslanja račun, bi mestna občina čez 42 let prišla v posest električne naprave, ki bi bila kakor nova in za katero bi občina ne dolgovala niti vinarja.

To bilo bi pa le tedaj mogoče, ako se odsekov nade gledé dohodkov tudi vresničijo. Letni dohodki se sestavljajo iz dohodkov mestne občine za mestno razsvetljava, dohodkov zasebnih konzumentov za električno luč in pa iz dohodkov za instalirane električne motorje. Mestna razsvetljava sedaj sestoji iz 399 plinovitih plamenov in 168 petrolejskih svetilk, torej skupaj iz 567 luči. Plinovi plameni imajo po pogodbi povprek svetljivost 12 normalnih sveč, Auerjeva plinova luč okrog 30, petrolejske svetilnice pa manj nego 12 normalnih sveč. Za to razsvetljava plača mesto na leto 10.000 gld.

Ako se uvede električna razsvetljava, služilo bi po sedanjem projektu 30 obločnih svetilnic, katerih bi vsaka imela svetljave najmanj 400 normalnih sveč, 175 žarnic s svetljivostjo po 32 normalnih sveč in 506 žarnic po 16 normalnih sveč, ali skupno: 30 obločnih svetilnic po 400 in 836 žarnic po 16 normalnih sveč. Svetloba bi bila torej mnogo jačja, nego je sedanja. Pomnožilo bi se število svetilnic in vsaka bi imela dosti večjo svetljivost, kakor sedanja. Za razvrstitev posameznih svetilnic je izdelala načrt tvrdka Ganz & Comp.

Kar se tiče načina mestnega razsvetljavanja, nasvetuje odsek, naj bi ostalo vsaj za nekoliko časa pri sedanjí navadi, da bi se polovica svetilnic po 11. uri ugasnila in da bi ob času polne lune in jasne neba svetile svetilnice le ondu, kjer je to neobhodno potrebno. Kar se pa tiče obločnih svetilnic, pa nasvetuje odsek, da bi čez 11. uro nikjer ne svetile, ampak da bi jih potem nameščale žarnice. V račun postavljen znesek mestne občine v dosedanjem znesku 10.000 gld. je po povedanem utemeljen. Kot donesek zasebnih konzumentov je v račun postavljena svota 46.200 gld. Pri tem se računa, da bi bilo instaliranih 4600 privatnih žarnic po 16 normalnih sveč ali pa v razmerju večje število žarnic z manjšo svetlostjo po 5, 10 in 12 normalnih sveč, da bi svetila vsaka teh instaliranih svetilnic po 600 ur na leto ali 1-8 ur na dan in da bi stala hektovatura uporabljene električne energije 3-5 kr. ali kar je isto: jedna žarnica svetlosti 16 sveč 2 kr. na uro.

(Dalje sledi.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 21. decembra.

(Duhovniške premembe v lavantinski škofiji.)
Za provizorja v Trbonjo pride č. g. Alojzij Arzen-

šek, kaplan na Ponikvi; na njegovo mesto pride č. g. M. Vavpotič iz Leskovca.

(Iz Pazina) se nam z dne 20. dec. poroča, da so tudi v prvem razredu pri obč. volitvah sijajno zmagali hrvatski kandidati. Vdeležba od protivne lahonske stranke, ki je že naprej vedela, da propade, bila je do zadnjega trenutka zelo živahna. Hotela se je najbrž prepričati, koliko pristašev si nabere in nakupi v podobnih slučajih. Čast zavednim hrvatskim možem, ki so v težkem volilnem boju vstrajali do konca ter si priborili tako slavno zmago. (Op. vredn.: Gosp. dopisnika prosimo, da se večkrat oglasi.)

(Iz Kranja) se poroča, da se je med tamošnjimi gimnazijskimi dijaki prikazala očesna bolezen, vsled katere so končali pouk že 18. t. m. Vse bolne učence je c. kr. okr. zdravnik g. dr. Šavnik natančno preiskal. Ako bolezen poneha, prične se šola zopet žega prosinca.

(Iz Konjic) se nam poroča, da je tudi letos svetla kneginja Kristjana, soproga mlajšega kneza Hugona Windisch-Graetz-a, priredila revnim šolarjem prelepo božičnico. Obklela je 27 dečkov in 23 deklic z obleko, katero je gospa sama naredila ali pa kupila, drugim šolarjem pa je dala razdeliti obilnih sladčic in okraskov božičnega drevesca. Na njene stroške dobiva tudi to zimo opoludne nad 60 otrok v konjiškem gradu tople hrane, revne stariše pa podpira kneginja z denarjem, z drvi in živili. Molitve in srčna voščila pošiljajo se iz razveseljenih prs v visoka nebesa za predobrotljivo gospo, ki se je s svojo rodino preselila za božične praznike na grad svojega tasta, kneza Windisch-Graetz-a na Haasbergu pri Planini.

(Za slovensko-nemško gimnazijo v Celju) je občinski zastop za Ljubnico in Stehice v seji 11.ega t. m. soglasno sklenil prošnjo na državni zbor. Isto je sklenil tudi zastop občine Globoko pri Brežicah.

(Ellushegg občinski tajnik.) Kakor poročajo tržaški listi, je upokojeni namestniški svetovalec vitez Ellushegg imenovan občinskim tajnikom v Poreču. Možu se ne more odrekati, da je — skromen!

(Razdelitev obleke ubogim učenkam in učencem) tukajšnjih ljudskih šol bo v nedeljo, dné 23. decembra, ob 11. uri dopoludne v telovadnici I. mestne deške šole v Poljskih ulicah. Odbor se zahvaljuje toplo vsem, kateri so pripomogli, da se bode moglo obdariti precej ubogih in vabi uljudno vse dobrotnike k tej razdelitvi.

(Slovenski umetnik.) G. Josip Tertnik je nastopil v Opavi 5. grudna v operi „Faust“. „Freie Schlesische Presse“ piše o njegovem nastopu sledeče: „G. Tertnik podal nam je „Fausta“ izborno. Po vsej pravici smemo trditi, da bi g. Tertnik vsakemu dvornemu gledališču delal čast. Posebno v prvem dejanju je pel in igral izvrstno, za kar je žel pri odprti sceni obilno pohvalo in si pridobil naše najtopleje priznanje.“ Sijajnim vspehom nastopil je 3. in 7. grudna v veliki „Auberjevi“ operi „Die Stimme von Portici“. „Fr. Schl. Pr.“ piše v obširnem poročilu: „Drugo glavno ulogo, muzikalično središče cele opere, podal nam je g. Tertnik, kakor je le njemu lastno. Gotovo ne vemo, ali najbolj občudujemo velik obseg, moč ali krasoto njegovega glasu. Včeraj smo imeli zopet priliko občudovati njegov čisti, visoki „C“, katerega poje le malo tenorov. Ne gledé na naravne darove moramo poudarjati izborno šolo g. Tertnika, katera se je posebno jasno pokazala v četrtem dejanju. Kar nam je on tu podal, bila je res umetnost. Nikdar nismo dvomili o njegovi nadarjenosti, vendar nas je g. Tertnik bolj iznenadil, nego smo pričakovali. Na to, kar smo do sedaj slišali od g. Tertnika, moremo mu obetati najkrasnejšo bodočnost. Opava še nikdar ni imela sreče ponašati se s tako krasnim tenorom, kakor se letos ponaša s tenorom gospoda Tertnika. Občinstvo se skazuje hvaležno naključju, da se nam je posrečilo dobiti gospoda Trtnika za naše gledališče, in odlikuje umetnika pri vsaki priliki z burno pohvalo. — Dne 1. grudna nastopil je g. Tertnik v koncertu opavskega pevskega društva. Omenjeni dnevnik piše o tem nastopu: „Najsijajnejši vspeh je dosegel ta večer operni pevec g. Josip Tertnik, kateri je bil takoj ob nastopu z burnim ploskanjem sprejet. Vse štiri pesni pel je jednako dovršeno. Po prvih dveh („Po noči“ in „Pridi, v mesečini bova se sprehajala“) pesnih „P. Cornelijevih“ žel je od občinstva toliko pohvale in priznanja, da je bil prisiljen dodati še tretjo „Rubinsteinovo“ pesem „Asra“. Tudi po tej pesmi je bil poklican dvakrat na oder. Konečno moral je ponoviti še prvo pesem „Po noči“. Pel jo

je zdaj „mezza voce“ jednako dovršeno, kakor prvi-krat s polnim glasom. S tem je umetnik pokazal, da ve svoj glas uporabiti, in da se je učil peti. Občinstvo poslušalo je umetniško predavanje svojega ljubljence z napeto pazljivostjo in ga koncem pesmi zopet odlikovalo z burno pohvalo. Tako nas gospod Tertnik tudi v koncertni dvorani ni nič manj očaral, kakor v gledališču.

(Iz Horjula) smo prejeli dopis, v katerem se župljani iskreno poslavljajo od bivšega ondodnega kapelana g. Meršolja, ki se je preselil v Zelezniče. Slovo je vzlasti pokazalo, kako ve naše ljudstvo ceniti delovanje dobrih duhovnov. S svojim gorečim delovanjem v cerkvi in šoli si je gosp. Moršelj kot vreden duh. pomočnik vzglednega in zaslužnega g. župnika Dolinarja pridobil hvaležen spomin pri horjulskih faranih.

(V Vel Dolini) konstituiral se je krajni šolski svet za bodoče leto sledeče: Predsednik župnik Brulec, namestnik Fr. Dolinar, svetovalec J. Humek in M. Čirenski, krajni šolski nadzornik nadučitelj J. Pretnar.

(Zdravstvena naredba.) Tukajšnji magistrat je sklenil, da v prihodnje ne bode dovoljeval novih svinjskih hlevov v Ljubljani, in da se bodo odstranili tudi sedanji, ako so škodljivi zdravju. Strogo se bode pazilo tudi na to, da ne bodo klali drobnice doma, temveč v klavnici. Izvzeta je gostilna „Sv. carija“.

(Požar.) Dne 19. t. m. zjutraj so pogorela gospodarska poslopja g. Ivana Robiča v Lembahu pri Mariboru.

(Za novo mestno farno cerkev v Kočevju) nakupile so se tri bližnje hiše, ki se bodo porabile pri novi cerkveni zgradbi za stavbišče. Zalibog, da doneski za to tolikanj potrebno božjo hišo odveč počasu naraščajo. Bog daj bolj in več vnetih dobrotnikov za to svrho!

(Iz Prage), 17. decembra. Pred nekaj časom sem omenil nagrado, koja je „Čech“ pripravljen dati onemu, ki dokaže pristnost „govora generala jezuitov l. 1848.“ Do sedaj ni še nihče lepe svotice 1000 gld. zaslužil, pač je pa dobil mesar Pospíšil kot vrednik „Svobode“ nagrado od deželnege sodišča, ali s tem razločkom, da mora on plačati 25 gld. kazni za reveže v Kladnu. Imenovani vrednik je dal govor natisniti, ako ravno je bilo razširjanje njegovo prepovedano. Morda bode to mnogega podučilo, kako dokazujejo liberalci in frama-soni iz zgodovine. — V Cerv. Kosteleu živi vodja socijalistov, trgovec Aaron (veroizpovedanje kaže priimek) mož, ki je bil radi svoje poštenosti pod policijskim nadzorstvom. Njegova hči se je civilno poročila z agentom Kohnhäuserom, nekda katoličanom. Poročal jih je sam okrajni glavar iz Novega mesta, ki se je pripeljal v C. Kostelec radi zaslug (?) nevestinega očeta. Nenavadna potrpežljivost gospoda glavarja je napolnila prebivalstvo z začudenjem. — Nekdanji francoski minister se je mudil te dni v Pragi; dopadala mu je posebno srebrna rakev z ostanki sv. Janeza Nep. — Rašnova volitev je še na dnevnem redu. G. Václav Všetěčka, starček 78 let, je izrazil svojo nejevoljo, ki je zvedel, da je Rašin voljen. Za to ga je napadel občinski policijski komisar Maděra. Okrajna sodnija ga je obsodila za dva dni v ječo — najmanjša kazen za slične prestopke. Čeden policijski komisar! — V holešovickem pristanišču delajo škarko, katera se je sesula, in dva delavca zasula popolnoma in jeden jo je odnesel s strahom. Oba zasuta delavca sta mrtva.

(Kdor si z Dunaja naroča kako blago.) naj si preskrbi knjižico „Wegweiser durch Wiens christliche Geschäfte“. Dobi jo brezplačno, ako pošlje 10 kr. za poštino: Jan. Heindlun Dunaj I. Stefansplatz 7. V knjižici je 1800 krščanskih in poštenih firm z natančnim naslovom.

(Iz Brna), 16. decembra. V Vitkovčah so napravili na praznik Matere božje 8. t. m. ples. Vdeležili so se ga židovski, pa tudi katoliški uradniki. V tem kraju gospodarita Rothschild in Guttman. Konstatirati se mora, da dajejo uradniki svojim podložnikom delavcem prelepi vzgled. Kdo naj potem vodi in brzda cele mase nezadovoljnejšev. — Tednik „Hlas“ bode izhajal v drugi obliki. Po želji katoliškega shoda bode ustregal kmečkemu stanu ter prinašal več podučnih spisov kot se pečal s politiko.

(Kaznovana zlobnost.) Zlikovca, ki sta pred tednom dni skušala prouzročiti pri čušperski postaji dolenskih železnic nesrečo, bila sta te dni po okr. glavarstvu primerno kaznovana. Jeden teh dveh fantalinov šteje stoprav 10 (!), a drugi 14 let.

(Nesrečno žganjepitje.) Dne 17. t. m. so v hlevu J. Dekleve v Zagonu v postojinskem okraju našli mrtvega 70 let starega hlapca Luko Fajdigo iz Malega Otoka. Fajdiga je bil udan žganjepitju.

Telegrami.

Kriza na Ogerskem.

Dunaj. 21. decembra. Včeraj popoldne je cesar vsprejel Wekerla v daljši avdijenci.

Budimpešta. 21. decembra. „B. C.“ piše, da je novica o akutni ministerski krizi in dani ministerski ostavki prenaprta, če tudi ostavka ni izključena. Vsoboto se pelje cesar v Lichtenegg. Ko se vrne od tod, pojde v Budimpešto, in sicer še pred novim letom, in ostane ondu dlje časa. Stopil bode v zvezo z odličnejšimi člani zakonodaje, da se položaj pojasni, in potem bode cesar odločil.

Budimpešta. 21. decembra. „Correspondenz-Bureau“ poroča, da cesar pride po praznikih v Budimpešto in bode skrbel za pojasnjenje položaja.

Dunaj. 21. decembra. Ministerski predsednik Wekerle je imel po avdijenci pri cesarju daljši pogovor z ministroma Andrassyjem in Lukacsom.

Dunaj. 20. decembra. Ogerski poljedelski minister grof Festetics je prišel semkaj.

Dunaj. 21. decembra. Wekerle, Lukacs in Andrassy odpotovali so zjutraj v Budimpešto, kamor je bil včeraj že odpotoval minister Festetics.

Budimpešta. 21. decembra. „Budapester Correspondenz“ in „Pester Lloyd“ zagotavljajo, da včeraj Wekerle še pri jednurni avdijenci pri cesarju ni dal formalne ostavke. Govorilo se je o odstopu vlade, a cesar si je pridržal odločitev za čas, ko pride v Budimpešto, kar se zgodi 28. dne decembra, ali pa po Novem letu. „Pester Lloyd“ izjavlja, da se ostavka izroči v Budimpešti in cesar jo brez dvombe vsprejme. Gotovo je pa, da se nova vlada vzame iz liberalne stranke.

Budimpešta. 21. decembra. „Budapester Correspondenz“ poroča se z Dunaja: Cesar se po današnjih poročilih že dne 25. decembra povrne iz Welsa in dne 26. t. m. odpotuje v Budimpešto.

Ministerska kriza v Sredou.

Sredec. 20. decembra. Knez je naročil Radoslavovu, naj sestavi novo vlado.

Sredec. 21. decembra. Radoslavov je vrnil knezu nalog, sestaviti novo vlado. — Vlade iz Cankovcev in Radoslavovcev ni moč sestaviti, ker Petrov neče vstopiti v nobeno vlado, v kateri bi bili Cankovci. Sedaj se je naročilo Stojilovu, naj sestavi vlado.

Veliki Varadin. 21. decembra. Ravnatelj latzloškega parnega mlina Szilagyi se je ustrelil. Višjega knjigovodjo tega mlina so zaprli. Priznal je, da je spravil 135.000 gld. menic v škodo mlina v promet, katerih ni vknjižil.

Belgrad. 21. decembra. Zatoženec Ružić je bil danes zaslišan. Zatožba se opira na neko pismo, katero je pisal Čebineu in

v katerem poroča, da se sme računati na užiško okrožje. Ružić priznava, da se je udeležil nekega shoda v Stanojeviću.

Göttingen. 21. decembra. Narodni gospodar in agrarni zgodovinar prof. Jurij Hansen je umrl.

Pariz. 21. decembra. V Dreyfusovi pravdi so se včeraj zaslišale priče, ki govore proti zatožencu. Danes se zaslišavajo priče za zatoženca.

Rim. 21. decembra. V ulici Mario del Fiori razpočila se je včeraj petarda, ki pa ni naredila nobene škode.

Rim. 21. decembra. Zvečer se je razletela blizu palače avstro-ogerskega veleposlaništva pri Vatikanu petarda. Škode ni napravila nobene.

Florenca. 21. decembra. „Nazione“ se poroča iz Rima, da je Tanlongo izpovedal pred preiskovalnim sodnikom, da je on pisal obrekovalne trditve proti Crispiju v ministerstvu notranjih stvari, kamor so ga po noči peljali iz ječe.

Dewa. 20. decembra. Včeraj zvečer se je tukaj čutil lahek potres, ki ni naredil nobene škode.

Hanover. 21. decembra. Porotno sodišče je obsodilo v triletno ječo in 1 leto zgubo časti državnega poslanca Leussa zaradi krive prisega.

Peterburg. 21. decembra. Potrjuje se, da je veleposlanik Šuvalov imenovan generalnim gubernatorjem v Varšavi.

Umrli so:

19. decembra. Marija Petrič, gostija 76 let, Kravja dolina št. 2, ostarelost.

20. decembra. Jožef Rupnik, umir. uradni sluga, 76 let, Turjaški trg 3, ostarelost.

V bolnišnici:

18. decembra. Janez Peče, ključavničar, 39 let, srčna hiba.

19. decembra. Ivana Leve, delavčeva hči, 17 let, jetika.

Vremensko sporočilo.

Dan	Cas	Stanje	Veter	Vreme	Mokrine na 24 ur v mm
opazovanja	razkoma v mm	toplomera po Celziju			
7. u. zjut.	739.4	0.4	sl. zap.	oblačno	
20. 3. u. pop.	730.0	2.4	"	"	0.00
9. u. zveč.	731.9	2.6	"	"	
Srednja temperatura 1.8° za 3-8° nad normalom.					

Kovertes firmo
priporoča
Katoliška Tiskarna
po nizkoj ceni.

Praktična in pripravna božična darila

kakor:

Kuhinjske in gospodinjske tehtnice;
mesoreznice, pristno ameriške;
petrolejne svetilke vsake vrste;
sobni telovadni aparati v veliki izbiri;
stroji za ribanje kruha itd. itd.;

Kondor-drsalke

najnovejši patent, nedosegljive, najboljše in najpripravnejše vseh sistemov.

Vse priporoča po zelo znižanih cenah

Andr. Druškovič,

železarija,

643 2-1

V Ljubljani, Mestni trg št. 9 in 10.

Dunajska borza.

Dne 21. decembra.

Skupni državni dolg v notah	100 gld. 10 kr.
Skupni državni dolg v srebru	100
Avstrijska zlata renta 4%	124
Avstrijska krona renta 4%, 200 kron	99
Ogerska zlata renta 4%	123
Ogerska krona renta 4%, 200 kron	98
Avstro-ogerske bančne delnice, 600 gld.	1043
Kreditne delnice, 160 gld.	398
London vista	123
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. velj.	60
20 mark	12
20 frankov (napoleonor)	9
Italijanski bankovci	46
C. kr. cekini	5

Dne 20. decembra.

4% državne srečke l. 1854, 250 gld.	150 gld. 75 kr.
5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	162
Državne srečke l. 1864, 100 gld.	196
4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 kron	98
Tisine srečke 4%, 100 gld.	143
Dunavske vravnave srečke 5%	132
Dunavsko vranavno posojilo l. 1878	106
Posojilo goriškega mesta	111
4% kranjsko deželno posojilo	67
Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke 4%	98
Prioritetne obveznice državne železnice	223
" " južne železnice 3%	165
" " južne železnice 5%	130
" " dolenskih železnice 4%	98

Kreditne srečke, 100 gld.	200 gld. — kr.
4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	147
Avstrijskega rudečega križa srečke, 10 gld.	17
Rudolfove srečke, 10 gld.	23
Salmove srečke, 40 gld.	70
St. Genois srečke, 40 gld.	72
Waldsteinove srečke, 20 gld.	50
Ljubljanske srečke	25
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	180
Akcije Ferdinandove sev. železn., 1000 gl. st. v.	3480
Akcije tržaškega Lloydja, 500 gld.	530
Akcije južne železnice, 200 gld. sr.	106
Dunajskih lokal. železnice delniška družba	77
Montanska družba avstr. plan.	103
Trboveljska premogarska družba, 70 gld.	166
Papirnih rubljev 100	133

Nakup in prodaja

vsakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanje za zgube pri izrebanjih, pri izrebanju
najmanjšega dobitka.
Kulantna izvršitev naročil na borzi.

Menjarnična delniška družba

„MERCUR“
Wollzeile št. 10 Dunaj, Mariahilferstrasse 74 B.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvareh,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih
papirjev in vestni svati za doseg kolikor je mogoče visocega
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnih.